

KRITISKE ANALYSER

*Af Henrik Herløv Lund, økonom - cand. scient. Adm.
www.henrikherloevlund.dk, herloevlund@mail.dk*

Kommentar 1. udgave 28. sept, 2024¹

PRÆSIDENTVALGET I USA:

Økonomisk og social deroute bag fortsat dyb politisk splittelse.

Forlaget Alternativ, Engelstedsgade 54, 1. sal, 2100 København Ø.

¹) Denne kommentar er bragt i dagbladet "Arbejderen" 28.09.24

<https://arbejderen.dk/blog/praesidentvalget-i-usa-oekonomisk-deroute-bag-fortsat-dyb-splittelse/>

Link til egen udgave på min hjemmeside:

<https://henrikherloevlund.dk/wp-content/uploads/2024/09/USAspraesidentvalg-kommentar.pdf>

Der er brug for løsninger på store materielle problemer for arbejder og middelklasse.

Tirsdag den 5 november går USA til præsidentvalg. Sjældent er et amerikansk præsidentvalg blevet tilskrevet så stor betydning eller været omfattet af så stor bekymring. Fra begge sider i valgkampen udråbes det til et skæbnevalg.

Sporene fra 2020 skræmmer.

Bekymring knytter sig ikke uden grund til selve valgprocessen. Ved valget i 2020 fremførte Trump ikke alene vedvarende påstande om ”valgsvindel”, men forsøgte tilmed selv - gennem republikanske partifæller - at gennemføre valgfusk til egen fordel. Dengang var heldigvis forgæves, men spørgsmålet er, om han denne gang vil prøve at gøre lignende og om det republikanske parti i dag er præpareret til at tage aktivt del i noget sådant?

Da det ikke lykkedes at undergrave valgresultatet i 2020, iværksatte Trump som bekendt ”stormen på kongressen”, som var et regulært forsøg på et statskup. Er Trump og Republikanerne i dag i 2024 parat til at bruge lignende udenomsparlamentariske metoder, hvis de taber valgfestemningen og med måske dybe interne konflikt i USA som konsekvens?

Trump's højreradikale politik vækker bekymring.

Meget kan altså gå galt i selve valgprocessen. På nogen områder kan valgets udfald herudover efterfølgende få voldsomme politiske konsekvenser. Bl.a. for udenrigspolitikken, for håndteringen i USA af indvandring, i værdipolitikken (abort) og måske for USA's politiske styreform.

Efter Bidens opgivelse af sin kandidatur står valget som bekendt mellem tidligere præsident Donald Trump og nuværende vicepræsident Kamela Harris. Der er på nogle områder vigtig forskel på præsidentkandidaternes standpunkter. Især Trumps radikale højrepolitik er fra mange sider omstridt og frygtet.

Udenrigspolitisk står Harris for en fortsættelse af USA traditionelle alliance med Europa. Til gengæld er i EU bekymringen dyb for genvalg af Trump, fordi denne ikke har lagt skjul på, at han kunne finde på at lade EU sejle i egen sø.

I USA er der uden for Det Republikanske Parti endvidere dyb bekymring for, at en præsident Trump vil dreje USA's politiske styre i (mere) autoritær retning. En række Trumpmedarbejdere og Trump-allieredes medvirken i det højreradikale såkaldte

”Project 2025” for total magtovertagelse fra højrefløjen efter valget kunne tyde i den retning.

Og hos USA’ s naboer i Mellem – og Sydamerika er der bekymring for, at valg af Trump (igen) vil blive ledsaget af en stærkt indvandrerfjendsk – og indvandrings-restriktiv politik, muligvis med masseudvisning af indvandrere fra USA. Hvordan Harris forholder sig til indvandringsproblematikken fremstår gengæld ikke særligt klart.

Harris vag.

Det må anerkendes, at på en række områder fremstår Trumps politik mere klar og artikuleret end Harris, der indtil nu ofte har formuleret sig relativt vagt.

Vedrørende abort er der dog klar forskel: Hvor Harris støtter bevarelse af retten hertil, har Trump gennem udpegning af konservative dommere til Højesteret banet vejen for store indskrænkninger heri.

Vælges Trump vil den grønne omstilling definitivt blive rullet tilbage, USA vil igen blive udmeldt af Parisaftalen og der vil blive sat fuld fart på olieudvindingen, hvor Harris i hvert fald vil bibeholde USA's medvirken i internationale klimaaftaler, men i øvrigt er hendes politik heller ikke her særlig klar.

Men: På andre punkter synes der at være mindre forskel: Begge kandidater vil fortsætte handelskrigen mod Kina og begge vil give skattelettelser, om end Harris har erklæret at ville målrette sine til middelklassen, hvor Trumps primært gik til toppen.

Økonomisk deroute bag splittelsen.

Valget tegner for nærværende til at blive tæt. USA synes splittet i to stort set lige store lejre med uafviseligt betydelig opbakning til Trump i den republikanske base. Et godt spørgsmål er her, hvorfor halvdelen af USA fortsat slutter op om Trump på trods af dennes åbenlyst autoritære tilbøjeligheder? Og hvorfor det ikke mindst er den amerikanske underklasse, som støtter ham?

Bag dette ligger en økonomisk deroute for USA ’ s arbejdere og middelklasse de seneste årtier. Hjulpet af globaliserings – og frihandelspolitik er industrikapital – og jobs – i USA flyttet til Østasien og Mellemamerika, hvilket hjemme - navnlig i det såkaldte ”rustbælte” - har affødt faldende beskæftigelse, lønstagnation og forringelse af arbejdsvilkår. Samtidig presses det amerikanske arbejdsmarked af øget indvandring, ikke mindst af illegale migranter.

Ydermere har en liberalistisk skattepolitik og deregulering af finansmarkederne har skævvredet indkomstudviklingen, hvor indkomststigningerne er gået til de store selskaber og milliardærerne, mens indkomsterne er stagneret eller direkte faldet for arbejder – og middelklasse.

Vrede mod korrump politisk ”plutokrati”.

Denne udvikling har berettiget skabt stor vrede i USA underklasse, en vrede som ikke mindst har rettet sig mod USA’ s korrupte politiske system, hvor de store selskaber og rigmændene hen over hovedet på almindelige vælgere kan kunnet købe sig til politisk indflydelse og privilegier gennem donationer til udvalgte kandidater. USA er reelt et plutokrati, et ”pengestyre”.

På trods af egen milliardær status og at hans skatterreform var til fordel for de rigeste er Trump her med sine udfald mod det politiske establishment, ”sumpen”, i Washington lykkedes med at appellere til, italesætte og kanalisere underklassens vrede over økonomisk deroute, presset arbejdsmarked, dalende indkomster og velstand, og ikke mindst mod det korrupte politiske system. Samtidig har han på højrepopulistisk vis formået at appellere til kristne fundamentalister, white supremacy og den konservative højrefløj.

Hertil kommer, at ”UnderUSA” husker, at det var demokratiske præsidenter: Clinton – og Obama -, der med frihandelspolitik åbnede op for udflytningen af kapital og arbejdspladser fra USA. Og man har ikke glemt, at Clinton med sin dereguleringspolitik for finansmarkederne åbnede op for den spekulationsbølge fra USA’ s banker, som førte til finanskrisen og kostede almindelige amerikanere dyrt. Ligesom det huskes, at Obama aldrig tog opgøret med bankerne herom.

Ikke mindst mindet om Bill Clintons alliance med finanskapitalen og mistanken om, at Hillary Clinton stod for det samme, var i 2016 medvirkende til, at hun tabte arbejdervælgere til Trump.

Brændende platform består i USA.

Det er i høj grad disse økonomiske og sociale udviklinger og dynamikker, som ligger under og driver den fortsatte dybe politiske splittelse i USA.

Det må anerkendes, at Biden med beskæftigelsesprogrammer 2020 – 24 lykkedes med at skabe jobs, men han fandt til gengæld ikke løsninger på udflytningen af

amerikanske job, indvandringsspørgsmålet, underklassens velstandstab eller den politiske korrupsion.

Og fordi demokraterne i Bidens periode ikke har formået at levere sådanne løsninger på de store økonomiske og social problemer, som den brede amerikanske befolkning oplever, består denne ”brændende platform” stadig – og muliggør Trumps genkomst.

Behov for løsninger, ikke bare retorik.

Med Kamela Harris som præsidentkandidat fik demokraterne løst problemet med Bidens tydelige alderssvækkelse, men hvor Biden i sin tid dog gik til valg på et beskæftigelses – og velfærdsfremmende program, har Harris som anført indtil nu på en række område ikke stået frem som et klart alternativ.

Biden kunne i 2020 vinde på et flertal af amerikanernes fravalg af Trump, men det er efter 4 års demokratisk styre ikke længere tilstrækkeligt med nok så berettiget kritik af Trump. Og det vil næppe være tilstrækkeligt at satse på, at fravalg af ham igen vil afgøre valget, således som det primært synes at have været Harris’s strategi indtil nu.

Harris og demokraterne må komme op med løsninger, positive svar på, hvordan de vil løse de materielle problemer, som almindelige amerikanere oplever: Løsninger på jobtab, løsninger på indkomststagnation, stærkt inflation og ulighed, løsninger omkring presset arbejdsmarked. Og de må ikke mindst demonstrere vilje til politiske reformer, hvor man lytter til manden på gulvet i USA og ikke til storkapitalens købte proselytter i kongressen.

Ellers vinder Trump.